

Саме тому вже сьогодні потрібно знати і вміти застосовувати інформаційно-інтелектуальні технології, вдосконалювати організацію та систему оплати праці згідно з вимогами постіндустріальної економіки, підвищувати ефективність управління підприємствами, галузями та регіонами. Для цього реалізація «постіндустріальної перспективи» має перетворитися на загальнонаціональну стратегію розвитку економіки України.

Література

1. Белл Дэниэл. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. — М.: Academia, 1999. — 956 с.
2. Білорус О. Г. Глобалізація і нова парадигма глобального постіндустріального розвитку // Економічний Часопис-XXI. — 2002. — № 10.
3. Ващекин Н. П., Мунтян М. А., Урсул А. М. Постиндустриальное общество и устойчивое развитие. — М., 2000.
4. Генералова Ю. В. Економічне зростання в умовах переходу до постіндустріального суспільства // Актуальні проблеми економіки. — 2006. — № 11(65).
5. Иноземцев В. Л. За пределами экономического общества. — М., 1998.
6. Меламед М. Відтворювальна структура ВВП та її вплив на економічний розвиток України // Вісник Національного банку України. — 2005. — № 12.
7. Перспектива для України. Тези до доктрини модернізації суспільства. Матеріали інституту громадянського суспільства <http://online.km.ua/igs/perspekt.html>
8. Савчук В. С., Якубенко В. Д. Базисні економічні інститути і напрями аналізу їх парних взаємозв'язків // Економічна теорія. — № 2. — 2005.
9. Статистичний щорічник України за 2004 рік. — К.: Консультант, 2005.
10. Стратегія економічного розвитку України (2004—2015 роки) — шляхом Європейської інтеграції / Гальчинський А. С., Геєць В. М. — К., 2004.
11. Україна у вимірі економіки знань / За ред. В. М. Гейця. — К.: Основа, 2006.
12. Чухно А. А. Теорія постіндустріального суспільства як глобальна методологічна парадигма // Економічний Часопис-XXI. — 2001. — № 11.
13. Чухно А. А. Висновки і пропозиції, що витікають із праці «Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України» // Економічна теорія. — 2004. — № 1.
14. Чухно А. Актуальные проблемы стратегии экономического и социального развития на современном этапе // Экономика Украины. — 2004. — № 5. — С. 14—23.
15. Шнирко О. Постіндустріальна глобалізація: сутність, чинники, тенденції та суперечності розвитку // Економіст. — 2005. — № 4. — С. 76—79.

Надійшла до редакції: 27.11.2007

УДК 330.326

О. В. Куклін, здобувач,
Інститут вищої освіти АПН України

УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ МОДЕЛІ ОСВІТИ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ РИНКОВО ОРІЄНТОВАНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В статті розглядаються проблеми розвитку державної та приватної вищої освіти в умовах переходу до ринково орієнтованої економіки.

Ключові слова: вища освіта, структура вищої освіти, приватна освіта, державна освіта, комерціалізація освіти.

Основні завдання нового етапу розвитку України на порядок складніші й масштабніші від тих, які вирішувалися в перші роки її незалежності. Сучасний період характеризується глибокими якісними перетвореннями в усіх сферах суспільного життя, серед інших — і в освітній. З огляду на це українські вчені, зокрема В. Анд-

рущенко, К. Астахова, А. Гуржій, Б. І. Корольов, С. Кравченко, В. Литвин, В. Чигринов та ін., [1] звертають увагу на наявні в освіті різні моделі її розвитку. Актуальний аспект дослідження цієї проблематики — вдосконалення економічної моделі освіти в умовах формування ринково орієнтованої економіки України.

Національна доктрина розвитку освіти України визначила, що економіка освіти повинна створити сталі передумови для розвитку всіх напрямів галузі з метою формування високого освітнього рівня українського народу [2, с. 12]. Структура вищої освіти України до початку 90-х рр. XX ст. відповідала завданням централізованої держави та командної економіки. Здобуття Україною незалежності, перехід до ринкової економіки висунули нові вимоги до кадрів, породили попит на фахівців з нових спеціальностей, яких до цього не готували у вищій школі. Державні заклади не могли оперативного перебудувати свою роботу і забезпечити бізнес-структури, що народжувалися в країні, потрібними кадрами [3, с. 4]. Перші ВНЗ позабюджетного фінансування виникли у 1991 р., і процес почав розвиватися досить динамічно. Після створення Міжвідомчої акредитаційної комісії у 1992 році (пізніше Державної) процес визнання приватної вищої школи пішов більш організовано, а на 1993—1994 рр. припав своєрідний пік його розвитку: виникла основна маса приватних закладів, які стали поступово легітимізуватися, проходячи ліцензування та акредитацію.

Сьогодні українські приватні навчальні заклади можна умовно розділити на три групи. Перша (не більш за 20 % кількості приватних ВНЗ) — новаторські ВНЗ, що вже зарекомендували себе на ринку освітніх послуг, мають стабільне надходження абітурієнтів і виконують результативну науково-дослідну роботу. Такими є сьогодні Європейський університет, Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія», Міжрегіональна академія управління персоналом, Донецький інститут ринку та соціальної політики. Друга група, що становить близько 40 % — це ВНЗ, які отримали ліцензію на право освітньої діяльності та, навіть, акредитацію, але ще не досягли стабільного становища, не мають власних традицій навчання, достатнього штату кваліфікованих викладачів та іноді вдаються до не пов'язаною з освітою комерційної діяльності. Третя група об'єднує приватні заклади, створені для того, щоб «робити гроші», не відповідаючи за результати власної освітньої діяльності; для них характерна настирлива реклама, стислі строки навчання, використання необґрунтованих педагогічних методів та засобів [4, с. 60].

Ще на початку виникнення приватної освіти в Україні виявилися тенденції, які збереглися й у майбутньому. Приватні ВНЗ прагнули заповнити ті ділянки вищої освіти, які з різних причин не заповнювалися ВНЗ державного фінансування, або не повністю задовольняли потреби населення — попит був значно вищий. Саме тому переважна більшість «приватників» відкривала економічні, юридичні, лінгвістичні спеціальності, поряд з соціальною роботою, соціологією та психологією. Наприклад, за даними Асоціації навчальних закладів України приватної форми власності, на 1998 р. у державі налічувалося близько 60 акредитованих приватних ВНЗ, з яких лише 8 не готували фахівців з різних напрямків економіки. Також з'явилися так звані «подвійні» спеціальності, за якими підготовка почалась на інтегрованій основі, а не лише шляхом арифметичного складання дисциплін, за такою схемою ведеться підготовка приблизно 15 % відсотків спеціальностей. Найбільшим попитом користуються такі спеціальності, як: економіка та управління виробництвом, бухгалтерський облік, фінанси та кредит, правознавство, міжнародні економічні зв'язки, іноземні мови, організація виробництва, менеджмент у виробничій та менеджмент у невиробничій сфері [5, с. 29].

Розвиток приватної освіти з часом виявив суттєві розбіжності і в локалізації цих новоутворень. Приватний сектор розташувався за яскраво вираженим регіональним принципом — більша частина приватних вищих шкіл виникла у містах, де традиційно висока концентрація педагогічних кадрів та існують міцні традиції вищої школи. Наприклад у Києві налічується 22 приватних та 20 бюджетних ВНЗ. Але

виявилася й інша тенденція: приблизно 15 % приватних ВНЗ знаходяться у причорноморському регіоні, який включає Крим, Одеську, Миколаївську та Херсонську області. Така кількість тут ВНЗ з позабюджетною формою фінансування пов'язана насамперед з тим, що, незважаючи на розташування у цьому регіоні 17 % усіх ВНЗ країни, простежується певна незадоволеність рівнем підготовки в республіці Крим, та, головне, різноманіттю спеціальностей, за якими ведеться підготовка. Абсолютна більшість кримських ВНЗ приватної форми власності готує фахівців з економіки та управління бізнесом, тобто забезпечує потребу у фахівцях малого та середнього бізнесу. Крім названих напрямків кримські приватні ВНЗ цілеспрямовано готують фахівців-екологів, потреба у яких на півострові досить відчутна. Аналогічна ситуація простежується у Прикарпатському та Північно-Західному регіонах. Інакше кажучи, ВНЗ приватного сектора вищої освіти формуються і функціонують з урахуванням регіональних потреб і завдяки своїй мобільності можуть швидше, ніж бюджетні, реагувати на зміни попиту на ринку освітніх послуг.

У регіонах індустріальної спрямованості теж досить високий рівень концентрації приватних ВНЗ. Це, перш за все, стосується Північно-Східного (9 % від загальної кількості), Придніпровського (11 %), та Донецького (11 %) регіонів. Промислова орієнтація у господарюванні даних регіонів і відповідно до цих потреб сформована система вищої освіти не цілком задовольняють сучасних запитів суспільства, тому що йде динамічний процес створення підприємств малого та середнього бізнесу, переорієнтація економіки на сферу послуг, що в свою чергу диктує появу нових суспільних функцій та спеціальностей, що відкрило своєрідну нішу для приватної освіти, яка досить гнучко відреагувала на регіональні особливості.

Конкурентні позиції приватних навчальних закладів на ринку освітніх послуг у цілому ще дуже слабкі, тому вони повинні обмежувати взаємну конкуренцію, як цінову, так і нецінову. Зрозуміло, що конкуренція між приватними навчальними структурами залишить на ринку тільки ті з них, що відзначаються високим рівнем освітніх послуг, мають сучасну матеріальну базу, а також висококваліфіковані викладацькі кадри [6, с. 101]. До речі, подолавши освітнянську кризу 1993—1995 рр., зараз викладацький склад приватних шкіл не суттєво відрізняється якісними параметрами від державних ВНЗ. На початок 2003/2004 року частка докторів наук у чисельності основного персоналу ВНЗ державної форми власності складала 8 %, а у приватних школах — 6 %, кандидатів наук — 47 % та 44 % відповідно [7, с. 646].

Слід зазначити, що в період активних освітніх реформ навчальні процеси вищих навчальних закладів і державної, і приватної форм власності однаковою мірою потребують глибокого, всебічного аналізу. Обидві освітні системи залишаються спорідненими за функціями і одночасно зазнають впливу суспільних процесів, що відбуваються в країні. Це обумовлює актуальність виявлення основних інноваційних змін у навчальному процесі з урахуванням специфіки організації академічно-професійної підготовки у вищих навчальних закладах різних форм власності залежно від їхніх цільових настанов. Необхідно, насамперед, з'ясувати ступінь глибини цих змін, їх доцільність та ефективність, визначити проблемні моменти подальшої реорганізації навчального процесу відповідно до специфіки того чи іншого типу навчального закладу.

Вивчення структури ринку освітніх послуг дає змогу довести, що однозначно встановити явного фаворита на ринку освітніх послуг неможливо; державні і недержавні ВНЗ не є прямими конкурентами, оскільки працюють у власних цільових сегментах ринку. Основна конкурентна боротьба на ринку освітніх послуг відбувається всередині сегментів, а не між ними, при чому зараз, на відміну від середини 90-х рр. XX ст., належність ВНЗ до того чи іншого типу власності є не значущим чинником конкуренції. Але можна стверджувати, що комерціалізація державних закладів, на тлі необхідності для приватних ВНЗ сплачувати додаткові податки за підприємницьку діяльність, не сприяє рівному розвитку освітніх послуг, і можливо, задля прогресу освіти України в цілому, слід трансформувати правове та економіч-

не ставлення держави до передових навчальних закладів, оцінювати їх не як установи державної або недержавної форми власності, а з точки зору якості освітніх послуг, які вони надають громадянам [8, с. 32].

Сьогодні ми підійшли до того етапу, коли потрібно запровадити однакові правила гри для всіх суб'єктів, які діють на ринку вищої освіти України. Йдеться і про економічні умови функціонування, і про можливості підготовки та використання професорсько-викладацьких кадрів, і про соціально-пенсійне забезпечення викладачів та наукових співробітників, і про доступ до коштів державного бюджету.

Однією з характерних якостей світової приватної вищої освіти є використання нових технологій навчання, введення нових форм освіти. Наприклад, у США 75 % інноваційних освітніх підходів народилися і отримали апробацію саме у приватних навчальних закладах [9, с. 9]. Для українських приватних ВНЗ також притаманне застосування нових методів освітньої діяльності — широке використання комп'ютерних технологій, введення дистанційної освіти, проблемно-блокового викладання, модульно-тьюторської системи, зміщення акцентів з лекційно-аудиторної роботи студентів на самостійно-практичну. Багато уваги приділяється індивідуалістичному підходу до студентів, виховній роботі, виробку у них навичок спілкування та командної співпраці; до того ж, розвинені приватні заклади більш вільні в реалізації власної стратегії управління, створенні дослідницьких центрів, проведенні конкретних досліджень, наданні консультаційних послуг.

Характеризуючи інноваційні процеси у приватній вищій школі, слід відверто признати, що не всі заклади змогли ефективно організувати навчання, не кажучи вже про впровадження інновацій [10, с. 64]. Дехто в гонитві за прибутками забув про головне, заради чого, власне, і створюються вищі навчальні заклади — про якісну підготовку фахівців. Не можна не згадати про випадки псевдоноваторства, коли під маркою «ноу-хау» рекламуються неперевірені форми, методи і засоби роботи або такі, що давно відкинуті педагогічною наукою та практикою.

У таких умовах добір та впровадження в практику дійсно нового, ефективного, що приніс досвід роботи недержавного сектору, є актуальною проблемою. При цьому важливо знайти вірне, науково обґрунтоване співвідношення інновацій з традиційними формами та методами навчання та виховання майбутніх фахівців, які б не лише задовольняли потреби сучасного етапу розвитку ринкової економіки України, а й сприяли розвитку нашої держави, досягненню високих стандартів життєдіяльності суспільства.

На сучасному етапі розвитку суспільства найбільш важливим соціально-економічним питанням є працевлаштування випускників вищих навчальних закладів усіх рівнів акредитації і форм власності. В адміністративно-командній системі вища освіта, перш за все, виконувала функцію підготовки спеціалістів для народного господарства. Звідси й зарегламентованість кількісних та структурних показників випуску спеціалістів. Тоді це було виправдано хоча б тим, що єдиним джерелом функціонування освіти були бюджетні кошти, а в частині підвищення кваліфікації та освіти кадрів — відрахування коштів державних підприємств, тобто знов-таки державні кошти. У цих умовах державні органи брали на себе зобов'язання повного розподілу спеціалістів за місцями праці, оскільки держава адміністративно регламентувала і розвиток галузей народного господарства [11, с. 112].

Але й сьогодні випускник вищого навчального закладу України, згідно із законом «Про вищу освіту» і наказом № 285, має працевлаштовуватися на первинну посаду, яка передбачена Галузевим стандартом певного освітньо-кваліфікаційного рівня підготовки. Працевлаштування випускників покладено на вищі навчальні заклади. Перегляд статусу кваліфікацій в українській освіті буде означати зміну орієнтирів: від підготовки студента до майбутнього примусового «розподілу» настав час перейти до нової філософії освіти, заснованої на підготовці випускника вищого навчального закладу для конкретного ринку праці.

Незважаючи на складні умови, частка молоді, яка навчалася за кошти державного бюджету і працевлаштована, становить 81 відсоток. Серед вищих навчальних закладів, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, 80 університетів, академій, інститутів мають показник працевлаштування понад 80 %, а у 26 ВНЗ — 95 %. Але часто працевлаштування випускників державних освітніх закладів відбувається не за отриманою спеціальністю — в середньому за останні роки не отримує направлення на роботу від 30 % до 40 % випускників [12, с. 153], або має місце суттєвий відтік молодих фахівців з державних підприємств після двох-трьох років працевлаштування за розподілом.

Не так давно випускники університетів здебільшого просто хотіли отримати державний диплом. Сьогодні для більшості кадрових відділів серйозних компаній наявності диплома про вищу освіту недостатньо. Вони зацікавлені в спеціальних навичках, знаннях, ефективності та, в першу чергу, у дотриманні професійної етики. Явище, коли студенти останніх курсів готові сплачувати за другу вищу освіту або додаткове навчання зі своєї спеціальності, все більше поширюється з посиленням конкуренції за кращі робочі місця. На цей час існує тенденція, коли випускники факультетів гуманітарних наук, зокрема лінгвістики, стають старшими менеджерами міжнародних компаній завдяки своєму знанню англійської чи німецької мов. Не дивно, що вони та їх роботодавці готові платити за додаткову освіту в сфері менеджменту, маркетингу або фінансів. Спочатку таке навчання проводилося за кордоном, однак сьогодні, з розвитком економічної освіти в Україні, вже намітилася зворотня тенденція [13, с. 47].

Проблема працевлаштування та мобільності випускників є індикатором більш глибокого питання в системі вищої освіти України — співвідношення академічної освіти, що дає можливість зростання в академічному плані, і професійної освіти, що дає можливість швидко адаптуватись на ринку праці. В цьому ключі наша держава намагається зберегти прекрасну фундаментальну освіту, фундаментальну підготовку і водночас виховати професіонала, конкурентоспроможного в нових умовах.

Безумовно, загальна парадигма функціонування системи освіти в Україні вимагає і зазнає певних змін, адже сьогодні в суспільстві існує потреба багатоманітності, позаяк уніфікованість, характерна для періоду промислових революцій, конвеєрного виробництва, себе вичерпала. У сучасну добу інформаційних технологій та безлюдних виробництв важливо створити умови для підготовки людини як особистості, носія креативного потенціалу, фахівця, здатного самостійно вирішувати завдання, не чекаючи наказу чи директиви згори. Однак, підкреслюючи роль і значення інформаційних технологій, слід зазначити, що вони, на думку фахівців, повинні запроваджуватися не всупереч традиційним методам навчання і виховання і не як їх механічне заміщення, інакше в освіті «можуть виникнути руйнівні процеси, наслідки яких повною мірою сьогодні передбачити неможливо» [14, с. 507].

Освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти в Україні формально поєднує в програмах освіти як академічну, так і професійну спрямованість. В теперішній час це призводить до проблеми формування змісту освіти. З одного боку, скорочується навчальний час, що необхідний для глибокого розуміння предметів соціально-економічної та природничо-наукової спрямованості (тобто для фундаменталізації освіти), з другого боку, страждає практична підготовка тих, хто навчається, оскільки вони не отримують повноцінних навичок професійної роботи (тобто не отримують визначеного рівня кваліфікації). Власне, зараз потреба в «кваліфікації» у традиційному змісті слова відпала, оскільки в Україні немає більше планового господарства.

У різних сферах діяльності якнайчастіше потрібна не кваліфікація, а компетентність, яку можна розглядати у вигляді своєрідної суми навичок, притаманних індивідууму, що поєднує кваліфікацію у точному значенні цього слова, соціальні характеристики поведінки, здатність працювати у колективі, співвідносити свої дії з

інтересами оточуючих, ініціативність та готовність до ризику. Випускнику вищого навчального закладу потрібно надати — окрім саме професійних знань — ще й уміння орієнтуватись у потоці інформації, що зростає, навички спілкування, готовність до прийняття рішень і до несення відповідальності за їх наслідки [15, с. 152].

Оцінка компетентності має включати не лише першочергові технічні вимоги до роботи, навичок та завдань, котрі мають професійно виконуватися, але має відображати більш широкі аспекти, необхідні для того, щоб відповідати в повному обсязі тому, що очікується від компетентної роботи випускника на певній посаді, а саме:

- робота у широкому спектрі обставин;
- професійне передбачення, готовність та робота в умовах надзвичайних ситуацій;
- адаптація до нових та змінних вимог [16, с. 17].

Згідно дослідженню «Аналіз потреб українських підприємців у бізнес-освіті на сучасному етапі розвитку економіки», яке виконане Консорціумом із удосконалення менеджмент освіти в Україні спільно з Міжнародним інститутом менеджменту у 2001 році, на думку багатьох менеджерів, навчальні програми українських вищих шкіл ще й досі не цілком відповідають потребам бізнесу щодо можливості спеціалізації та вибору дисциплін, сучасності предметів та їх набору, розвитку особистих навичок. Наявність практичного досвіду діяльності у бізнесі і у викладачів, і у студентів названо критерієм підвищення якості навчання [17, с. 70].

Вища освіта має бути максимально наближена до практичних реалій, які породжує ринок. Людина, яка починає вчитися, повинна знати, яким чином вона зароблятиме гроші на життя після закінчення навчального закладу, вона мусить працювати за професією, не змінювати її після отримання диплому про вищу освіту. А це означає, що необхідно поступово відмовлятися від довгострокових стаціонарних програм, схоластичного навчального процесу і переходити до комбінованої системи, сутність якої полягає в тому, що денна освіта має перериватися роботою за обраною професією на фірмі, установі чи виробництві, а після засвоєння первинних професійних навичок слід знову повернутися до академічної форми навчання, яка б дозволила краще розуміти найважливіші положення теорії на основі здобутого досвіду, водночас розвивати науково обґрунтоване осмислення процесів, що відбуваються на практиці. Саме така комбінована система підготовки кадрів із вищою освітою є надзвичайно ефективною в сучасних умовах, які потребують креативного спеціаліста, здатного до самоосвіти і створення додаткової вартості [18, с. 51].

Від сучасної освіти вимагатимуться такі навчальні програми і методи викладання, які будуть сприяти розвитку не тільки знань, а й навичок і ставлень, причому у майбутньому наголос може ще більше зміститися у напрямку навичок і настанов.

Працівник, якого шукають більшість компаній, має бути енергійною, ініціативною та відповідальною людиною. Він має бути відданим своїй компанії, порядним, із творчим підходом, орієнтованим на клієнта. Але при цьому, бізнес віддасть перевагу радше тому, хто є спеціалістом у якійсь специфічній галузі, ніж людині із загальною освітою. Очікується, що «бажаний працівник» має хороші комунікаційні навички, вміє аналізувати, узагальнювати, ефективно взаємодіяти з іншими. Він має спеціалізовані знання, але добре розуміє бізнес як цілісну систему.

Приватна освіта за своєю природою більш оперативно реагує на ринковий попит, що робить її гнучкішою і демократичнішою. Ризик нереалізованості випускників фундаментальних наукових професій у сучасних умовах є великим і це змушує приватні ВНЗ утримуватися від підготовки фахівців, якість яких не відповідає кон'юнктурі вітчизняного ринку праці.

Але слід пам'ятати, що вища освіта призвана забезпечити людину базою, на основі якої вона зможе професійно розвиватися протягом усього подальшого життя — і в цьому сенсі важливо виховати в майбутньому фахівцеві аналітичні навички, можливість системно мислити, дати таку теоретичну базу, на основі якої досить легко будуть сприйматися й осмислюватися нові умови та досвід, а для цього по-

трібні високий рівень передачі наукових знань, сталі традиції навчання й виховання, які більш розвинуті в провідних державних закладах.

Не менш важливе завдання поставлено необхідністю навчання впродовж всього життя людини. Відбуваються позитивні зміни у формуванні комплексної системи післядипломної освіти, як складової частини національної освіти. Формується інфраструктура перенавчання кадрів з питань банкрутства, конкурентоспроможності, охорони інтелектуальної власності і пенсійної системи, фахівців по роботі з цінними паперами тощо. Сформована мережа закладів з професійного навчання державних службовців, керівників підприємств, військовослужбовців, звільнених в запас, митників тощо. Відкриваються нові спеціалізації напрямків перепідготовки для роботи в нових господарських структурах і ланках малого підприємництва, у банківській справі, страховій діяльності.

Ринок праці швидко змінюється, що диктує необхідність створення навчальних програм з різним терміном підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів. Цю важливу функцію має виконувати система як вищої, так і післядипломної освіти, яка має стати якомога диверсифікованою (з точки зору спеціальностей, тривалості навчання, форм власності), що надасть можливість в умовах радикальних соціально-економічних перетворень і формування ринкових відносин в Україні постійно проводити роботу по забезпеченню високого рівня кваліфікації та компетентності спеціалістів, робітників, керівних працівників різних галузей виробництва, послуг, освіти, науки та культури, адаптації незайнятого населення до професійної діяльності чи її оновлення шляхом перепідготовки і переорієнтації, реального включення дорослого населення в Україні в систему ринкових відносин.

Існуючий дисбаланс економічної, соціальної та освітньої сфери держави визначає необхідність проведення оперативного наукового аналізу фактів, процесів і тенденцій, що дасть можливість реагувати на державному рівні в реальному масштабі часу для упередження прояву негативних явищ і розв'язання проблем, що виникають у сфері навчання та подальшого працевлаштування випускників.

Література

1. Астахова К. В. Становлення приватних ВНЗ: спроба аналізу першого десятиріччя // Економіка і управління, 2002. — № 3; Науково-освітній потенціал нації: погляд у XXI століття. Кн. 2: Освіта і наука творчий потенціал державо- і культуротворення / Авт. кол.: В. Литвин, В. Андрущенко, А. Гуржій та ін. — К.: Навч. книга, 2004; Приватна школа України на шляху інновацій: Монографія / За ред. В. П. Андрущенка та Б. І. Корольова; Акад. пед. наук України. Ін-т вищ. освіти, Харк. гуманіт. ун-т «Нар. укр. акад.» — Х.: НУА, 2005. — 320 с; Чигринов В. І., Кравченко С. Г. Трансформація функцій вищої економічної освіти в перехідній економіці // Концептуальні засади модернізації системи освіти в Україні. Мат. Всеукр. наук.-практ. конф. Харків, 1 лютого 2002р. / М-во освіти і науки України, Нар. укр. акад. та ін. — Х., 2002.
2. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. — К., 2002. — 24 с.
3. Приватна школа України на шляху інновацій: Монографія / За ред. В. П. Андрущенка та Б. І. Корольова; Акад. пед. наук України. Ін-т вищ. освіти, Харк. гуманіт. ун-т «Нар. укр. акад.» — Х.: НУА, 2005. — 320 с.
4. Приватна школа України на шляху інновацій: Монографія / За ред. В. П. Андрущенка та Б. І. Корольова; Акад. пед. наук України. Ін-т вищ. освіти, Харк. гуманіт. ун-т «Нар. укр. акад.» — Х.: НУА, 2005. — 320 с.
5. Приватна школа України на шляху інновацій: Монографія / За ред. В. П. Андрущенка та Б. І. Корольова; Акад. пед. наук України. Ін-т вищ. освіти, Харк. гуманіт. ун-т «Нар. укр. акад.» — Х.: НУА, 2005. — 320 с.
6. Астахова К. В. Становлення приватних ВНЗ: спроба аналізу першого десятиріччя // Економіка і управління, 2002. — № 3. — С. 94—103.
7. Науково-освітній потенціал нації: погляд у XXI століття. Кн. 2: Освіта і наука творчий потенціал державо- і культуротворення / Авт. кол.: В. Литвин, В. Андрущенко, А. Гуржій та ін. — К.: Навч. книга, 2004. — 672 с.

8. Астахов В. Правовой статус негосударственных высших учебных заведений // Предпринимательство, хозяйство и право. — 1998. — № 10. — С. 29—33
9. Кризь терни... Нариси становлення приватної вищої освіти в Україні / Під заг. ред. проф. В. І. Астахової. — Х., 2001. — 354 с.
10. Добрянський І. А. Приватна освіта та нові методи навчання // Теоретичні питання освіти та виховання. — К., 2001. — Вип. 14. — С. 60—66
11. Чигринов В. І., Кравченко С. Г. Трансформація функцій вищої економічної освіти в перехідній економіці // Концептуальні засади модернізації системи освіти в Україні. Мат. Всеукр. наук.-практ. конф. Харків, 1 лютого 2002 р. / М-во освіти і науки України, Нар. укр. акад. та ін. — Х., 2002.
12. Ніколаєнко С. М. Вища освіта — джерело соціально-економічного і культурного розвитку суспільства. — К.: Освіта України, 2005. — 319 с.
13. Будзан Богдан. Перспективи розвитку бізнес-шкіл в Україні // Економічний Часопис-XXI. — 2004. — № 2.
14. Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. Культура, ідеологія, особистість: Методологічний аналіз. — К.: Знання України, 2002. — 577 с.
15. Астахова К. В. Кадровий потенціал вищої школи в умовах переходу донеperервної вищої освіти. Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць / За ред. І. Я. Зязюна та Н. Г. Ничкало. — 4.1. — К., 2001. — 392 с.
16. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес: Матеріали до першої лекції / Уклад. М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, К. М. Левківський, Ю. В. Сухарніков; відп. ред. М. Ф. Степко. — К., 2004. — 24 с.
17. Розбудова менеджмент-освіти в Україні: Програма дій / За ред. Бохняж З., Каніщенко Г., Карпова О. — К.: Консорціум з удосконалення менеджмент-освіти в Україні, 2001. — 110 с.
18. Соскін О. Трансформація системи вищої освіти в контексті європейської інтеграції України // Економічний Часопис-XXI. — 2005. — № 5—6 — С. 50—52.

Надійшла до редакції: 06.12.2007

УДК: 331.075.8

**А. Є. Никифоров, докторант,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»**

МОТИВАЦІЙНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРАЦІ

Розкрита сутність понять: потреби, інтереси мотиви. Визначений зміст та суб'єкти інноваційної діяльності. На основі аналізу теорій мотивації праці визначена структуризація інтересів суб'єктів інноваційної діяльності. Обґрунтована пріоритетність матеріальних інтересів на етапі становлення національної інноваційної системи в Україні.

Ключові слова: мотивація інноваційної діяльності, державне управління.

На початку нового тисячоліття не викликає сумнівів той факт, що розвиток економіки пов'язаний, попри всього, зі створенням та удосконаленням техніки, запровадженням нових технологій і матеріалів, які є результатом інноваційної діяльності. Найважливішою причиною інноваційної діяльності є мотивація праці. Лише усвідомлюючи мотиви, що рухають людиною, що спонукають її до творчої праці, можливо розробити ефективну систему заходів держави, спрямованих на активізацію інноваційної діяльності.

Спроби створити механізм державного управління інноваційною діяльністю на основі перерозподілу коштів через Держіннофонд не мали успіху. Недостатніми виявилися й заходи держави щодо регулювання науково-технічного та інноваційного розвитку економіки за допомогою визначення пріоритетних напрямів. Причини